

महाराष्ट्र शिक्षण समिती द्वारा संचलित

महाराष्ट्र महाविद्यालय, निलंगा

ता. निलंगा जि. लातूर

45

पर्यावरण प्रकल्प कार्य पुस्तिका

महाराष्ट्र शिक्षण समिती द्वारा संचलित
महाराष्ट्र महाविद्यालय, निलंगा
ता. निलंगा जि. लातूर

पर्यावरण
प्रकल्प कार्य लेखन वही
(Environmentakl Project Work Book)

विद्यार्थ्यांचे नांव कांठळे आश्विनी महादेव
वर्ग B.Com T.Y तुकडी A क्रमांक ५५
प्रकल्प कार्याचे शिर्षक माती प्रदुषण

प्रकल्प स्वरूप : वैयक्तीक / गटामध्ये :

१) _____

२) _____

३) _____

प्रकल्प मार्गदर्शकाचे नाव : _____

प्रकल्प मार्गदर्शकाचे नांव : _____

अनुक्रमणिका

अ.क्र.	घटकाचे नाव	पान क्रं.
①	प्रकल्प विषयाचे महत्त्व	
②	प्रकल्पाची उद्देश्ये	
③	प्रकल्प कार्यपद्धती	
④	मृदा प्रदुषणाचे प्रकार आणि स्त्रोत	
⑤	मृदा प्रदुषणाचे परिणाम	
⑥	मृदा प्रदुषण रोखण्यासाठी उपाय	
⑦	पर्यावरणाच्या -हासाची कार्ये	
⑧	प्रकल्प निरीक्षण	
⑨	प्रकल्प निष्कर्ष	
⑩	संदर्भ	

मृदा प्रदूषण म्हणजे काय ? त्याचा व्याख्या
साठून मृदा प्रदूषणाची कारणे दुष्पारंगाम
व त्यावरील उपाययोजना स्पष्ट करा.

उत्तरेषा :-

अ) मृदा प्रदूषण म्हणजे काय (प्रस्तावना)

ब) मृदा प्रदूषणाची व्याख्या.

क) मृदा प्रदूषणाची कारणे.

ख) मृदा प्रदूषणाची दुष्पारंगाम

ड) मृदा प्रदूषणावरील उपाययोजना

उ) मृदा प्रदूषणाचे प्रकार व वस्तुतः.

प्रस्तावना :-

औद्योगिक सांडपाणी प्रक्रिया नफरता
आहे तसे जमिनीमध्ये सोडले जाते त्यामुळे
माती प्रदूषण होते. तसेच क्षेत्रामधील वासायानेक
खतांचा भातवापर व कचरा जाळण्याचे हे माती
प्रदूषण होते. जंगलतोडामुळे झाडांची संख्या कमी
होते. त्यामुळे जमिनीचा मोठ्या प्रमाणात छेप होतो.
हेही माती प्रदूषण होण्याचे कारणे आहेत. या दुष्प-
रंगामामुळे जमिनीखाली असलेले जीव जंतू मरतात.
प्रदूषण होतो व सोडून त्याचे निर्मूलन केले पाहिजे.
जमिनीवर नैसर्गिक घटक तसेच इमारती वस्तू,
पुस्त्या - उद्योगघडे, घरण प्रदूषण इ. सांस्कृतिक
ताक घटक असतात. ह्या पाणी यांच्या प्रमाणे
जमीन व हाहा उपयुक्त व महत्त्वाचा घटक
आहे. पृथ्वी वरील जमिनीचा उपयोग वापर
विविध कारणांसाठी केला जातो. मृदा प्रदूषणामुळे
सुपीक जमीन नापीक बनते.

महाराष्ट्र महाविद्यालय, निलंगा

PLASTIC
Degradate very slowly in soil can result in degradation of soils & vegetation

प्लास्टिक

वाढते झालेलेकरण. वाढती लागूखानदाशी, वाढती लो-
 कसंख्या यांच्यामुळे टाकाऊ विपरीत पक्षाचाचि पिल्लवाट
 लावता येत नाही. ती जमीनीत लावावी लागते.
 त्यामुळे निसर्गातील जमीन १ मृदा वा घटकडा
 प्रदूषित होते. त्यामुळे जमीन अप्रशी पडते
 व त्यामुळे मृदेचा वेरवापर केला जातो.

ब) मृदा प्रदूषणाची लक्षाः :-

" जमीनीच्या भौतिक रासाय-
 निक किंवा जैविक गुणधर्माला कोणताही अवांछित
 बदल ज्याचा मानवावर आणि इतर प्राण्यांवर
 प्रभाव पडतो किंवा जमीनीचा नैसर्गिक गुणवत्ता
 आणि उपयुक्तता कमी होते. त्याला मृदा
 प्रदूषण म्हणतात."

१) मुद्दा प्रदूषणांचे प्रकार व स्त्रोत :-

जमिनीच्या मीतक
 तसेच रासायनिक आणि गैरितक सुगंधद्रव्ये अनेक
 घटक विपरीत पावसामेदून आणतात. त्या
 ज्यामुळे मृत्ती सुगवता खालवते. पुढील काही घ-
 टक मुद्दा प्रदूषण होण्यास कारणीभूत ठरतात.

२) मातीचा झूप :-

जमिनीच्या वरच्या थरातील माती
 वाऱ्याच्या प्रक्रियेमध्ये तसेच वाहत्या पाण्याद्वारे वाहून
 जाते हा एक नैसर्गिक घटना आहे. मातीचा मोठ्या
 प्रमाणावर झूप आहे. मातीचा मोठ्या प्रमाणावर
 झूप ही पावसामुळे होते. पावसाळ्याच्या दिवसांत
 झालेल्या पुरामुळे मोठ्या प्रमाणावर मातीचा झूप
 होऊन जाते. तसेच वाहकामेदून मातीचा वाई आणि
 जंगलतोड ही मानवनिर्मित कारणे सुद्धा मातीचा
 झूप होण्यास नितकाच महत्त्वाचा ठरत आहेत.

३) झोतझोती वापरली जाणारी झोत :-

जमिनीमध्ये R.N भागा
 प संयुक्त वापरात सुद्धा पोषक तत्त्वे असतात.

अ) कृषिकेवळी

ब) सिंचन

ड) औद्योगिक सांडपाणी

४) मानवनिर्मित कारणे आणि इतर

घटककारण.

